

Til L. N.

I Bladet »Hvad vi vil« for 1ste Juni findes en Kritik af Fru Lavra Kielers »Mænd af Ære«, hvori forekommer nogle Bemærkninger af L. N., som ikke bør gaa upaataalt hen.

Hovedpersonen i Fortællingen, Elisabeth, har givet sig hen i ubetinget Kærlighed til en Hr. Huitfeldt, men da hun opdager, at han ikke skatter eller deler hendes Følelser, fortvivler hun og dør. Hertil udbryder L. N. indigneret: »Dette er sandelig for megen Ære at gøre Bohæmnerne! Vil Kvinderne vedblivende taalmodig lide for Mænd af hans Art, da opdrager de jo netop Bohæmner, der ingen Samvittighed gør sig af at ødelægge Kvinder i Dusinvis. Et dristigt Ørefigen samt et rigeligt Krav paa Erstatning af Hr. Huitfeldts Pung vilde være klogere end at sulte og arbejde sig ihjel, fordi man er bleven bedragen.«

Det er oprørende og meningsløst, at en Kvinde kan fremkomme med slige Udtalelser og i den Grad være uden Forstaaelse af en virkelig Kvindesjæls dybeste Følelser. Og det er meningsløst at sige om en Kvinde, at hun er med til at skabe Bohæmeliv, fordi hun knækker over ved at se sit dyreste Eje forspildt. Maaden, hvorpaa Elisabeth kan tage Skuffelsen, har tværtimod ikke noget med Bohæmeliv at bestille. Det er saa naturligt, at Livet har tabt al Tiltrækning for hende. Hun havde givet det bedste, hun ejede, givet sig selv og derigennem fordret og ventet et Livsindhold.

Pengeerstatning har slet ikke hjemme her. Den Anvisning, L. N. giver derpaa, det er Bohæmeliv, Køb og Salg, og er man kommen ind paa den Vej, saa har man ikke mere at tale med om, da er det forbi baade med Selvagtelse og med Kravet om Livets Skønhed. Er det den Vej L. N. vil, behøves ingen Anvisning. Vi har jo Prostitutionen, som desværre grumme økonomiske Samfundsforhold jager en Mængde stakkels Kvinder ind i. Regner vi ikke dette for et forfærdeligt Onde, og skal det anbefales alle Kvinder at betragte Kærlighedsforholdet mellem Mand og Kvinde paa den Maade — hvilket L. N. gør sig skyldig i, naar hun siger: forlang Penge for Skuffelsen —?

Og hvorfor nu stille disse Krav til Hr. H. Elisabeth vilde ikke gøre dette; hun vidste, at hun havde ofret ham sin bedste, sin reneste Kærlighed, og der gaves for hende ikke anden Erstatning, end at han forstod, modtog og gav tilsvarende igen. Dette var han ikke i Stand til; men var nu dette absolut hans Skyld? Et Sted siger L. N.: »Havde E. forstaaet at sætte sig i Respekt, kunde hun maaske have holdt H. fast.« Bagefter kaster L. N. al Skyld over paa ham. Hvilken Modsigelse.

Vil Kvinden have nogen Indflydelse paa Skønheden i Kærlighedsforholdet mellem Mand og Kvinde, maa hun holde paa sin egen Værdighed, værne om sin Ære og Renhed, saa hun kan bevare Agtelsen for sig selv; hun vil da ikke saa let tage Fejl, naar hun deler sine Følelser med en Mand, og hun giver sig da heller ikke saa let hen uden at være sikker paa at finde Forstaaelse og samme Skønheds og Renhedstrang hos Manden.

Trods alle misvisende og forvirrende Raab findes der ikke alene Kvinder, som kun elsker i Alvor og Renhed, men lige saa fuldt Mænd, som sætter Pris derpaa, og som forstaaer og kan gengælde saadanne Følelser. Gaves der ikke saadanne Mænd, gaves der ej heller mere saadanne Kvinder, da slige Følelser kun lever og trives, naar de bliver forstaaet. L. N. taler om Mændenes Bohæmeliv og saa anviser hun Kvinderne det samme; hvorfor saa ikke tale om Kvindernes Bohæmeliv?

Vil Kvinderne bort med Bohæmelivet, da sker dette ikke ved at raabe op om Mændenes Laster og stille sig selv op som Dydens Engle, men hellere ved at gaa til Bunds i sig selv og se, hvor megen Skyld der muligvis ligger til Grund dér, og saa stille Kravet til Følelsens Ægthed højt. Kvinden vil da ikke kaste sin Kærlighed bort til den første den bedste Mand, men kun til den, som stiler lige saa højt, og tro ikke, at Kvinderne bedre end Mændene er i Stand til at nære en sand og virkelig Kærlighed. Kanske findes den lige saa ofte dybere hos Manden. Og hvor ofte mon ikke netop Kvindernes Overfladiskhed er Skyld i Mændenes Bohæmeliv.

Derfor, vil vi bort med Bohæmelivet, da lad os Kvinder først og fremmest tage vare paa os selv, og frem for alt ikke føre slig letsindig Tale som den L. N. har ført i »Hvad vi vil«.

S. A.

Svar.

Jeg maa tilstaa, at jeg, skønt jeg har gjort mig megen Umage derfor, ikke rigtig har kunnet faa fat i nogen indre Sammenhæng i det Angreb, S. A. har rettet mod nogle Udtalelser i min Anmeldelse af »Mænd af Ære«. Saa meget har jeg imidlertid forstaaet, at S. A. er »oprørt« over mine Udtalelser, som hun finder saa »letsindige«, at hun kalder dem en Anvisning paa et »Bohæmeliv«, der vilde gøre det af med Kvindernes »Selvagtelse« osv. Navnlig er dette med »Kravet paa Erstatning af Hr. Huitfeldts Pung« saa stygt, at det egentlig er Prostitutionens »Køb og Salg«, jeg anbefaler.

Der er dog næppe andre end S. A., der ikke kan se en himmelvid Forskel mellem dette, at sælge sin Gunst uden nogen Art af Hengivenhed, og saa paa dette, at forlange af den Mand, man frivillig har skænket sin fulde Hengivenhed, at han skal og bør vise saa megen Hæderlighed, at han, hvis Forholdet brydes, ikke lader den Kvinde, der i Verdens Øjne er bleven umulig, fordi hun hengav sig uden Ægteskab, kun stolende paa hans Hæderlighed, at han ikke lader hende dø af Sult. En Kvinde med en Smule Agtelse for sig selv, for hvad hun gav, vil fordrø dette. Thi, hvor grænseløs en Lidelse det end kan være at se sig skuffet i et Kærlighedsforhold, saa bør Livet dog virkelig ikke derfor have »tabt al sin Tiltrækning«. Har man den Livsanskuelse, »saa har man ikke mere at tale med om« i Arbejdet for Kvindernes Selvstændighed og Frigørelse fra Mandens Formynderskab; thi da behøver man Formynder. Det bør ikke være »en Kvindes dyreste Eje«, at vide sig sikker i sit Kærlighedsforhold til Manden. Livet har andre Formaal end at elske og elskes! Livet har et Arbejde, og vil Kvinden være med i dette Arbejde,